Erasmus+

Učenje o okolišu temeljeno na vrijednosnom

PRIJEDLOG KURIKULUMA

SKRAĆENA VERZIJA ZA UČITELJE I ODGAJATELJE

Prijedlog kompetencija učenja o okolišu temeljeno na vrijednosnom obrazovanju za učitelje i odgajatelje ranog odgoja i obrazovanja

Autori

Marija Kragić, Bruno Ćurko, Begoña Arenas Romero, Elvira Sánchez Igual, Svenja Pokorny, Noemi Marchiotto, Marianna Kokota, Katrin Christl

Zahvale

Zahvaljujemo svim učiteljima, odgajateljima, istraživačima, i svima ostalima koji su sudjelovali u projektu i koji su sa svojim idejama, povratnim informacijama i ohrabrenjima doprinijeli u stvaranju ovog dokumenta.

Naslovna slika

Dizajnirao macrovector / Freepik

Autorsko pravo

Materijali se mogu koristiti u skladu s:

Creative Commons Licencom Nekomercijalno dijeli pod istim uvjetima

Izjava o odgovornosti

Ovaj projekt je financiran uz potporu Europske komisije, Erasmus+ programa i Njemačke nacionalne agencije za Erasmus+. Ova publikacija odražava stavove samo autora, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu koja se može sastojati od podataka sadržanih u njima.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Cjelovita verzija ovoga dokumenta, dostupna je na sljedećoj poveznici:
https://elve.ili.eu/wp-content/uploads/2022/02/Curriculum_EN_Long-version.pdf

Obrazovni cilj projekta **ELVE - Učenje o okolišu temeljeno na vrijednosnom obrazovanju od ranog djetinjstva** – je povezivanje djece s prirodnim svijetom. Želimo podići svijest i utjecati na stavove i ponašanje kako bi promicali održivo upravljanje prirodnim resursima. Želimo stvoriti navike koje će odrediti njihovo djelovanje u budućnosti, prijenos vrijednosti koji ostaje dugoročno te se proteže kroz cijeli njihov život, stvarajući svijest i potičući razmišljanje koje će prenijeti u vlastiti svakodnevni život.

Prvi intelektualni rezultat (IO1) odnosi se na prijedlog transverzalnog kurikuluma namijenjenog učitelja i odgajatelja koji sudjeluju u ranom odgoju i obrazovanju (ECEC) djece. Kurikulum je zamišljen kako bi pridonio kontinuiranom profesionalnom razvoju učitelja i odgajatelja na području obrazovanja o okolišu kao sredstvu za promicanje znanja, vještina, stavova, motivacije i predanosti individualnom i kolektivnom radu te na rješavanju postojećih problema i sprječavanju novih, počevši od ranog djetinjstva.

Ovo je skraćena verzija EU dokumenta koji se razvio nakon 5 nacionalnih izvještaja nastalih kroz istraživanja potreba korisnika u partnerskim zemljama: Njemačka, Španjolska, Italija, Cipar i Hrvatska.

Cilj dokumenta je pružiti konkretne prijedloge, preporuke i smjernice za razvoj transverzalnog kurikuluma usmjerenog na obrazovanje o okolišu kao sredstvu za poticanje znanja, vještina, stavova, motivacije i predanosti individualnom i kolektivnom radu na rješavanju postojećih problema i sprječavanju novih počevši od ranog djetinjstva.

GLAVNI REZULTATI

Nacionalna izvješća izrađena su na temelju:

- ✔ **UPITNIKA:** odgajatelji, učitelji u osnovnoškolskom obrazovanju i edukatori koji se bave obrazovanjem o problemima okoliša u svojim razredima.
- ✔ **INTERVJUA**: stručnjaci/stručni treneri u područja obrazovanja o okolišu i bioetike

Rezultati istraživanja pokazuju da u partnerskim zemljama postoje nacionalne smjernice i politike koje se odnose na obrazovanje o okolišu. Međutim, praktički ne postoji predmet koji se bavi učenjem o okolišu temeljenom na vrijednosnom obrazovanju, već se ono provlači kroz razne obvezne ili izborne predmete i projekte. Istraživanja također pokazuju da učitelji i odgajatelji u partnerskim zemljama imaju na raspolaganju *online* ili tečajeve uživo, seminare i publikacije.

Za potpune rezultate istraživanja pogledajte proširenu verziju izvješća.

Rezultati upitnika pokazuju najvažnije CILJEVE, TEME, VJEŠTINE I VRIJEDNOSTI učenja o okolišu temeljenog na vrijednosnom obrazovanju

CILJEVI	TEME	VJEŠTINE	VRIJEDNOSTI
Razviti svijest o važnosti odgovornog odnosa prema sebi, drugima i prirodi Potaknuti odgovoran i održiv načina života s obzirom na prirodu i prirodne resurse Prepoznati ponašanje koje šteti prirodnom okolišu	Okoliš i zdravlje Zagađenje Zrak, voda, tlo Otpad i materijalni resursi Prirodni resursi	Preuzimanje odgovornosti Osjetljivost na probleme Kritičko mišljenje Djelovanje Usvajanje znanja	Poštovanje Briga Empatija Zahvalnost

Što se tiče izbora MEDIJA koji su najprikladniji u učionici za poučavanje učenja o okolišu temeljenog na vrijednosnom obrazovanju, predmeti koji se mogu pronaći u prirodi (npr. grane, kamenje, lišće ...) i svakodnevni predmeti (npr. kartonske kutije, plastične boce ...) su najomiljeniji. Drugi mediji koji su također dobrodošli su animirane prezentacije, audio i video datoteke i platforme za učenje.

Što se tiče METODA na prvom mjestu su iskustveno i holističko učenje te kritičko i kreativno razmišljanje. Druge metode koje su također dobrodošle su učenje kroz i za istraživanje, učenje zasnovano na projektima, biografsko učenje i učenje kroz priče te razvoj osjećaja osobne odgovornosti - društveni aktivizam i globalni pokreti kao nositelji obrazovanja.

Na pitanje o vremenu za koje vjeruju da bi mogli posvetiti tečaju, najveći broj odgovora bio je: ne duže od 10 sati i od 10 do 15 sati.

Online i tečajevi licem u lice pod vodstvom instruktora najprikladniji su oblici učenja za stjecanje informacija, ideja ili koncepata. *Online* grupne rasprave i interaktivna televizija/filmovi također su dobrodošli.

Također, ispitanici su se opredijelili za učenje kroz demonstraciju i promatranje te uvježbavanje vještina, tehnika i procesa razmišljanja, simulacije/igre i igranje uloga.

Trening i radionice bili su prvi izbor za povećanje dubinskog razumijevanja i ispunjavanja različitih ciljeva učenja.

S obzirom na njihove glavne brige u vezi s učenjem o okolišu temeljenog na vrijednosnom obrazovanju, ključne riječi koje smo identificirali su: uključenost roditelja, vrijeme i raspored, više teorije i malo praktičnog rada.

Što se tiče prijedloga ELVE timu kako bi osmislili tečaj za nastavnike i odgajatelje koji će omogućiti obrazovanje o okolišu, ključne riječi koje smo identificirali u vezi s njihovim prijedlozima su: internetske aktivnosti (webinari, radionice, predavanja, prezentacije), aktivnosti na otvorenom, radionice, praktični primjeri/aktivnosti, angažman/suradnja učitelja, roditelja, lokalnih vlasti.

Ako ste zainteresirani za potpune rezultate istraživanja, pogledajte proširenu verziju izvješća.

ELVE PRIJEDLOG KURIKULUMA

Prikupljeni rezultati omogućili su ELVE timu da dizajnira teoretski prijedlog kompetencija za obrazovanje o okolišu. Prijedlog kompetencija namijenjen je učiteljima i odgajateljima u ranom odgoju i obrazovanju koji imaju tendenciju sudjelovati i u ostalim ELVE projektnim aktivnostima: Priručnik "Model učenja o okolišu temeljen na vrijednosnom obrazovanju" i *Online* platforma s obrazovnim multimedijskim materijalima i alatima.

Predlažemo sljedeći ELVE okvir kompetencija:

Naslov kvalifikacije	**ELVE - Učenje o okolišu temeljeno na vrijednosnom obrazovanju od ranog djetinjstva**						
Ukupno ECVET bodova	**3**						
EQF razina	**Razina 5**						
NQF razina	**HRVATSKA**	**CIPAR**	**NJEMAČKA**	**ITALIJA**	**ŠPANJOLSKA**		
	5	**5**	**5**	**5**	**5**		
	JEDINICE					**Ukupan broj sati učenja**	**ECVET bodovi**
JEDINICE (primjer)	**U1 Ime jedinice: primjer UVOD: ZAŠTO OBRAZOVANJE O OKOLIŠU**					15	0,6
	U2 Ime jedinice: primjer UVOD II: VRIJEDNOSTI U OBRAZOVANJU O OKOLIŠU					15	0,6
	U3 Ime jedinice: primjer VLASTITO "JA" ETIKA I OBRAZOVANJE O OKOLIŠU					15	0,6
	U4 Ime jedinice: primjer "JA I DRUGI" U ODNOSU NA OBRAZOVANJE O OKOLIŠU					15	0,6
	Ime jedinice: primjer VRIJEDNOSTI OKOLIŠA, KAKO ŽIVIMO NA PLANETU ZEMLJI					15	0,6

Usredotočili smo se na razinu 5 EQF-a, uzimajući u obzir kompleksnost i razinu ishoda učenja koji se očekuju od polaznika. U tom smislu, potrebno je da osoblje koje koristi Profil posjeduje osnovna znanja i specijalizirane vještine kako bi mogli voditi i nadzirati aktivnosti, na odgovoran i autonoman način.

Profil je dodijelio ukupno 75 sati učenja; organiziranih u ŠEST (6) jedinica ishoda učenja. ELVE predlaže usvajanje sustava bodovanja od 1 ECVET boda = 25 sati ukupno, tako da bi naš nastavni plan i program odgovarao 3 ECVET boda. Ovi sati uključuju kontakt i učenje.

Naslov kvalifikacije	**ELVE**	**U1**
EQF razina	**Razina 5**	
Ukupan broj sati učenja	**15 h (10 kontakt + 5 samoučenje)**	
NASLOV JEDINICE	**ZAŠTO OBRAZOVANJE O OKOLIŠU (Uvod)**	

Ako ćemo obrazovati dijete da živi unutar određenog društva, prije svega ćemo morati razmisliti o vrsti društva u kojem će se to dijete razvijati i njegovim pravilima, smjernicama i vrijednostima. Da bismo dobili približnu predodžbu o tome kako će društvo biti u budućnosti, moramo proučiti trenutne kulture i promjene koje se u njima događaju, što se tiče običaja, pravila i društvenih odnosa. Iznad svega, vrlo je važno promatrati probleme i njihove uzroke; **stoga ćemo promicati svojevrsno obrazovanje koje poboljšava naše sadašnje društvo.**

ZNANJE	VJEŠTINE	ODGOVORNOST I AUTONOMIJA
✔ *Osnovna znanja o okolišu* ✔ *Obrazovanje o okolišu – osnovne činjenice* ✔ *Znanje o važnosti usklađivanja ljudskog života s prirodom* ✔ *Utjecaj čovjeka na prirodu* ✔ *Čovjek-priroda-društvo-o koliš* ✔ *Upoznavanje sa 17 ODS ciljeva, osobito onih koji se odnose na zaštitu okoliša*	✔ *Stimulirati znatiželju djece o problemima okoliša* ✔ *Razvijati odgovornost djece prema okolišu* ✔ *Razviti prirodnu znatiželju kod djece o procesima u prirodu* ✔ *Znati demonstrirati osnovne probleme okoliša djeci na prihvatljiv način*	✔ *Uvjerenost u nužnost implementacije obrazovanja o okolišu u vrtićima i školama*

Naslov kvalifikacije	**ELVE**	**U2**
EQF razina	**Razina 5**	
Ukupan broj sati učenja	**15 h (10 kontakt + 5 samoučenje)**	
NASLOV JEDINICE	**ZAŠTO VRIJEDNOSTI U OBRAZOVANJU O OKOLIŠU (Uvod)**	

Obrazovanje koje dajemo svakom djetetu mora poštivati njegove/njezine osobne karakteristike, ali ne smijemo zaboraviti da dijete ne živi izolirano, već u društvu. Dijete će se razvijati u skladu s kvalitetom ljudskih odnosa koje uspostavlja. Ako pođemo od premise da kada se djeca rode nisu svjesna uloga, normi, standarda ponašanja i moralnih i društvenih vrijednosti svoje zajednice, onda se edukatori u obrazovanju pretvaraju u vodiče iskustva i odnosa koji omogućuju djeci progresivnu društvenu zrelost.

Vrijednost možemo definirati kao stvaran, poželjan, objektivan i prikladan element za ljudska bića koja se internaliziraju kroz individualno iskustvo i koja se pretvara u moralnu normu ponašanja. Djeca kroz svoja iskustva biraju i stvaraju vlastiti sustav vrijednosti koji im pomaže u razvijanju moralne savjesti i stjecanju individualne predanosti za organiziranje svog ponašanja i njegovu primjenu u praksi.

Obrazovanje o okolišu možemo razumjeti samo ako ga istodobno tretiramo s onim što tradicionalno poznajemo kao vrijednosno obrazovanje. Djeca neće brinuti o okolišu ako ne poštuju ni sebe ni druge ljude. Dakle, jasno je da moramo obrazovati djecu kako bismo dijelili, poštovali, voljeli, vjerovati itd.

ZNANJE	VJEŠTINE	ODGOVORNOST I AUTONOMIJA
✔ *Razjašnjenje razlike između pojmova etika, moral i vrijednosti* ✔ *Teoretsko upoznavanje sa zajedničkim, ljudskim vrijednostima* ✔ *Upoznavanje s etičkim vrijednostima koje su vezane uz okoliš* ✔ *Identificirati odnos između obrazovanja o okolišu i obrazovanja o vrijednostima* ✔ *Upoznavanje temeljnih pojmova okolišne etike*	✔ *Povezati okolišne vrijednosti sa svakodnevnim životom* ✔ *Prepoznati, ilustrirati i dati primjere za različite oblike okolišnih vrijednosti* ✔ *Moći objasniti zašto su vrijednosti važne u obrazovanju o okolišu*	✔ *Nužnost uporabe okolišne etike u radu s djecom*

Naslov kvalifikacije	ELVE	U3
EQF razina	Razina 5	
Ukupan broj sati učenja	15 h (10 kontakt + 5 samoučenje)	
NASLOV JEDINICE	VLASTITO "JA" ETIKA I OBRAZOVANJE O OKOLIŠU	

Obrazovanje podrazumijeva formiranje niza osobina, normi, vrijednosti i ponašanja za i s djecom. Ova skupina psiholoških kvaliteta u pogledu razvoja osobnosti neodvojiva je od bilo kojeg drugog područja razvoja i ponašanja djece.

Ove su kvalitete usredotočene na dva velika aspekta osobnosti djece - na "Ja", koji se izravno odnose na formiranje njihovog karaktera, temperamenta i drugih unutarnjih psiholoških formacija - i na projekciju "Ja" u odnosu na okruženje u kojem se djeca nalaze, tj. obitelj, lokalna zajednica i društvu općenito.

Ovaj dijalektički međusobni odnos, određen jedinstvom kognitivnih i afektivnih čimbenika, "Ja" u svojoj biti izražava formativno djelovanje okoline na djecu. "Ja i drugi" izražava djelovanje djeteta na okolinu. U tom smislu potrebno je zapamtiti da su sve psihološke kvalitete u osnovi inter-psihološki odnos djece s onima koji ih okružuju. Kasnije postaju intra-psihološki odnos "Ja". Samo je u pedagoškom radu moguće staviti naglasak na jedan ili drugi aspekt, dopuštajući njihovo razlikovanje.

ZNANJE	VJEŠTINE	ODGOVORNOST I AUTONOMIJA
✔ *Poznavanje kognitivnih sposobnosti djece (kognitivni razvitak dobne skupine)* ✔ *Upoznavanje i upotreba obrazovnih metodama kojima se djeca upoznaju s etičkim problemima okoliša* ✔ *Osnovna znanja o problemima okoliša u lokalnoj zajednici*	✔ *Osvijestiti djeci koliko oni osobno mogu utjecati na zaštitu okoliša* ✔ *Osvijestiti djeci kojim metodama mogu djelovati na zaštiti okoliša* ✔ *Znati primjereno ukazati djeci koliko onečišćenje okoliša može utjecatii na njihov život* ✔ *Razvijati poštovanje prema prirodi i samopoštovanje* ✔ *Potaknite djecu da razmišljaju o svom osobnom odnosu prema prirodi*	✔ *Važnost pozitivnog odnosa svakog pojedinca prema okolišu*

Naslov kvalifikacije	ELVE	U4
EQF razina	Razina 5	
Ukupan broj sati učenja	15 h (10 kontakt + 5 samoučenje)	
NASLOV JEDINICE	"JA I DRUGI" U ODNOSU NA OBRAZOVANJE O OKOLIŠU	

Čovjek živi u zajednici. Odnos pojedinca prema društvu, ali i društva prema pojedincu odvija se prema uobičajenim pravilima, koji su vremenom postali moralna pravila. Etika je filozofska discipline koja proučava moral. U suvremenom društvu kao jedan od najvećih problema, tako i moralnih problema je odnos ljudi prema prirodi, odnos prema okolišu. Radi toga je važno istaknuti moralne probleme koji je čovjek stvorio svojim ponašanjem prema okolišu. Taj odnos pojedinca u zajednici, zajednice prema okolišu, pojedinca (kao člana zajednice) prema okolišu nužno je osvještavati od najmlađe dobi kako bi uskoro imali mlade ljude, građane koji su senzibilizirani za pitanja okoliša, prirode. Kako bi interpretirali i angažirali se u društvenom svijetu, pojedinci moraju razumjeti kako se odnose prema drugima. Razumijevanje sebe i drugih čini okosnicu društvene spoznaje i središnji je koncept koji se istražuje istraživanjem osnovnih procesa poput percepcije djelovanja i empatije, kao i istraživanjem sofisticiranijeg društvenog ponašanja, poput suradnje i međugrupne interakcije.[1]

ZNANJE	VJEŠTINE	ODGOVORNOST I AUTONOMIJA
✔ *Osnovni pojmovi na temu obitelj-društvo-okoliš* ✔ *Upoznavanje važnosti zdravog okoliša* ✔ *Osnovna znanja o biljnom i životinjskom svijetu i kako zagađenje djeluje na taj svijet* ✔ *Upoznavanje sa različitim metodama koje potiču na konkretne akcije u zaštiti okoliša*	✔ *Osvještavanje o nužnosti suradnje u zajednici za očuvanje okoliša* ✔ *Upoznavanje sa različitostima u društvu i prirodi* ✔ *Prepoznati i upotrijebiti primjere iz životinjskog svijeta koji upućuju na nužnost očuvanja okoliša* ✔ *Poticati na etičko-okolišne akcije u svrhu očuvanja okoliša*	✔ *Važnost zajedničkog djelovanja zajednice u svrhu očuvanja okoliša*

[1] Catmur, C. & all 2016; Understanding self and others: from origins to disorders. Available at: https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rstb.2015.0066

Naslov kvalifikacije	ELVE	U5
EQF razina	Razina 5	
Ukupan broj sati učenja	15 h (10 kontakt + 5 samoučenje)	
NASLOV JEDINICE	VRIJEDNOSTI OKOLIŠA, KAKO ŽIVIMO NA PLANETU ZEMLJI	

Globalizacija ima veliki zamah u ranom 21. stoljeću iz ekonomskih i političkih razloga. Istodobno, to predstavlja temeljne izazove za ekološke vrijednosti jer se ekološki problemi pogoršavaju u svim razmjerima, od lokalnog do globalnog.[2] Danas su ekološka etika i ekološke vrijednosti najvažnije etičko pitanje jer su ekološki problemi problemi cijelog globaliziranog svijeta. Vrijednosti okoliša i pravda postaju sve važniji u globaliziranom svijetu. Oni koji nastoje zaštititi okoliš zbog njegovog kulturnog značaja neće imati iste prioritete kao oni koji cijene njegov gospodarski doprinos, ili oni koji njeguju prirodne sustave zbog njihove unutarnje ljepote, ili oni koji žele pristupiti mjerama opreza složenim prirodnim sustavima . Stoga moramo biti osjetljivi na sve ekološke vrijednosti koje podupiru te i druge pozicije te razvijati institucije koje omogućuju široko sudjelovanje u donošenju teških odluka o okolišu. Procesi koji se koriste za rješavanje razlika u gledištima moraju priznati da postoje legitimno različita gledišta koja proizlaze iz mnoštva vrijednosti.[3]

ZNANJE	VJEŠTINE	ODGOVORNOST I AUTONOMIJA
✔ *Upoznavanjem s etičkim vrijednostima koje su vezane uz okoliš*	✔ *Analiziranje i uspoređivanje etičkih vrijednosti koje su vezane uz okoliš*	
✔ *Upoznavanje s aktivnostima kojima se u suvremenom svijetu pokušava smanjiti svakodnevno zagađenje planete*	✔ *Promoviranje aktivnosti koje koriste oporavku prirode i našeg okoliša*	
✔ *Teoretsko znanje iz ekološke etike (bioetike)*	✔ *Promoviranje lokalnih i globalnih akcija za očuvanje okoliša*	✔ *Neodvojivost pojedinca od okoliša*
✔ *Osnovno znanje o globalnim problemima o okolišu*	✔ *Prijenos globalnih vrijednosti okoliša*	
	✔ *Osvještavanje o udruživanju snaga u zaštiti planeta zemlje*	

[2] Edited by Jouni Paavola J., Lowe I. (Eds) (2005) *Environmental Values in a Globalising World Nature, justice and governance*, Taylor & Francis e-Library, p.4.
[3] Ibidem, p.